Blogi

Blogi: Kurkistus rahapolitiikkaan myllerrysten vuonna 1917

Historia | 18.01.2017 | Vappu Ikonen

KIRJOITTAJA

Vappu Ikonen
Historiantutkija

Julkaisemme vuoden 1917 pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat liitteineen sitä mukaa, kun niitten alkuperäisestä allekirjoituksesta tulee kuluneeksi 100 vuotta.

Suomen täyttäessä 100 vuotta Suomen Pankki digitoi verkkosivuilleen historiallista arkistoaineistoa.

Julkaisemme vuoden 1917 pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat liitteineen sitä mukaa, kun niitten alkuperäisestä allekirjoituksesta tulee kuluneeksi 100 vuotta.

Pöytäkirjoista välittyy kuva kansainvälisten rahamarkkinoiden arjesta myrskyisenä vallankumousten vuotena. Osa kokouksista oli lyhyitä ja teknisiä. Monissa pöytäkirjoista käydään kuitenkin hyvin periaatteellista keskustelua pankin roolista nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Jo vuonna 1917 oli nähtävissä jako rahapoliittisiin ”haukkoihin” ja ”kyyhkyihin”.

Päätimme julkaista nimenomaan pankkivaltuusmiesten pöytäkirjat johtokunnan pöytäkirjojen sijasta, koska niissä on enemmän keskustelua. Suomen Pankin johtokunnan pöytäkirjat ovat niitä suppeampia eivätkä sisällöltään yhtä mielenkiintoisia.

Suomen Pankki oli siirretty vuonna 1868 valtiopäivien alaisuuteen, jolloin pankin korkeimmaksi päättäväksi elimeksi tulivat pankkivaltuusmiehet. Aluksi kukin valtiopäivillä edustettu sääty valitsi yhden pankkivaltuusmiehen. Pankkivaltuusmiesten asema oli hyvin vahva. Heille kuuluvia rahapoliittisia tehtäviä olivat mm. Suomen Pankin ottolainauksen ja antolainauksen valvonta sekä koroista päättäminen.

Kun vuonna 1907 siirryttiin yksikamariseen eduskuntaan, eduskunta valitsi kuusi

pankkivaltuusmiestä. Heistä kolme muodosti suppean pankkivaltuuston, eräänlaisen työvaliokunnan. Kolmihenkinen suppea pankkivaltuusto kokoontui niin usein kuin oli tarpeen ja kuusihenkinenkin vähintään neljä kertaa vuodessa, käytännössä paljon useammin.

Ernst Gustaf Palmén (26.11.1849–3.12.1919), pankkivaltuuston puheenjohtaja 1907–1917, 1918–1919.

Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet kokoontuivat vuonna 1917 yli 80 kertaa. Sekin osoittaa, että pankkivaltuusmiehet olivat aktiivisesti Suomen Pankin johdossa myös käytännön asioissa.

Keitä ovat pöytäkirjoissa esiintyvät henkilöt? Suomen Pankin johtokuntaan kuuluivat vuoden 1917 alusta puheenjohtaja Clas von Collan sekä jäseninä

J.W.Järnefelt, K.A.Basilier ja Uno Broberg. Johtokunta oli yleensä läsnä pankkivaltuutettujen

kokouksissa.

Pääjohtaja Clas von Collan (11.10.1862–1.11.1939), Suomen Pankin palvelukseen 1893, ylim. johtokunnan jäsen 1895–1907, johtokunnan puheenjohtaja 1907–1918.

Pankkivaltuuston kokoonpano muuttui selvästi vuoden 1917 aikana. Edellisenä kesänä oli toimitettu eduskuntavaalit, jossa sosiaalidemokraatit olivat saaneet enemmistön eduskunnassa. Sosialistienemmistöisen eduskunnan valitsema uusi pankkivaltuusto aloitti kuitenkin vasta toukokuussa 1917, joten vanha, porvarillinen pankkivaltuusto hoiti asioita siihen asti. Tammikuusta toukokuuhun pankkivaltuusmiehinä toimivat siis puheenjohtaja, professori E.G.Palmen ja jäseninä H.G. Renvall, K.G. Söderholm, H.G.Paloheimo, G.A. Björkenheim sekä K.J. Ståhlberg.

Tammi- ja helmikuu 1917 olivat Suomessa vielä suhteellisen rauhallista aikaa. Paino on sanalla suhteellinen, sillä ensimmäinen maailmansota oli käynnissä ja sisäpoliittiset ristiriidat alkoivat kärjistyä koko Venäjän keisarikunnassa, Suomessakin.

Ajan suuret mullistukset eivät vielä vuoden 1917 alussa paljon näkyneet Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten kokouksissa. Toki setelien lunastus kullalla oli lopetettu jo sodan alussa ja pankki oli joutunut aloittamaan Venäjän sotilasmenojen rahoittamisen inflaation uhallakin. Tammikuussa 1917 neuvoteltiin kolmannesta suuresta valuuttalainasta Venäjän hallitukselle. Sopimus 100 miljoonan markan suuruisesta lainasta allekirjoitettaisiin tammikuun viimeisenä päivänä.

Vuoden 1917 ensimmäinen pankkivaltuusmiesten kokous pidettiin 18.1.1917. Asialistalla olivat mm. Pietarin konttorin tarkastus sekä monia muitakin hallinnollisia asioita.

Suomen Pankilla oli vuonna 1917 toistakymmentä haarakonttoria. Ne oli alun perin perustettu toteuttamaan vuoden 1840 raharealisaatiota eli Ruotsin rahan vetämistä pois liikkeestä. Sen jälkeen ne toteuttivat maksuhuoltoa ja antoivat myös luottoja paikalliselle liike-elämälle. Pankkivaltuusmiehet valvoivat myös haarakonttoreitten toimintaa.

Suomen Pankin Pietarin konttori oli avattu vuonna 1859. Konttorin tehtäviin kuuluivat rahanvaihto, vekseleiden osto ja myynti, perittävien hoitaminen ja maksumääräysten suorittaminen. Tammi- ja helmikuu olivat myös Pietarin konttorissa melko rauhallisia.

Tähän tulisi muutos maaliskuussa 1917.

Tutustu pankkivaltuusmiesten 18.1.1917 pidetyn kokouksen pöytäkirjaan.

Suomen Pankin päärakennus vuonna 1910.

Asiasanat

historia, pankkivaltuusmiehet, rahapolitiikka, Suomen Pankki, Suomi 100